

Beskrivningar. :
Åtföljande
täflingsskisserna
till Sten
Sture-monument
1902...

61 A Br.

National Library
of Sweden

BESKRIFNINGAR

PK. K.
Hist.
Öst.
1902

1902

Kungl. biblioteket

0 0000 000001436

sk. k.
v. k.
(B)
1902

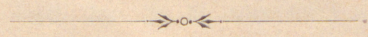
BESKRIFNINGAR

ÅTFÖLJANDE TÄFLINGSSKISSERNA

TILL

STEN STURE-MONUMENT

1902

UPSALA 1902
UPSALA NYA TIDNINGSS AKTIEBOLAG

Beskrifning till täflingsförslag n:r 1 "Brunkeberg".

Som af ritningarna framgår, är porfyrrkolonnen medtagen i förslaget. Den är för ett monument af detta slag alltför kärkommen för att ej väl emottagas. Förefalla ej de flesta statyer i vårt klimat, oskyddade och frysande så som de oftast stå högt uppsatta midt på ett blåsig torg, barhufvade och klädda för rumstemperatur? En staty fordrar något mer än blott sig själf, helst ett arkitektoniskt ordnadt torg (men hvar ett sådant i Sverige?) eller annan omgivning anordnad i en monumental byggnad, men som något sådant ej står till buds i detta fall, synes mig kolonnen vara mycket välkommen såsom en kraftig arkitektonisk form för statyns vekare linier att sluta sig till. En fond af så vacker färgverkan mot brons som porfyr är sannerligen god, så liten den än är som fond betraktad, emot att se statyns skarpa silhuett aftecknas mot den bländande himmelen eller en skarpt glänsande, aflägsen fasad. Med kolonnens användande får statyn mera allegorisk betydelse, och all fordran på porträtt försvinner. Äfven kan statyn placeras lägre med kolonnen än utan densamma och därför bättre synas.

Kolonnen måste hafva en afslutning. Därtill är valdt ett enkelt, relikskrinliknande krön, som visserligen ej innebär mera än en grafurna eller annat liknande uttryck för

dyrbara kvarlevor; alltså enkelt i så väl form som symbolik. Ingen må väl jämföra staty med kolonn och fråga hvem som har företrädet; de äro icke storheter af samma slag och kunna ej jämföras, blott tjäna hvarandra. Kolonnen lockar vandraren på afstånd, kommen närmare glömmen han kolonnen för statyn.

Hvar skulle monumentet placeras? Framför Carolina-byggnaden i fonden af Drottninggatan hägrade den lockande. Där skulle den beskådas af alla, som passera genom alla de trafikleder, som där korsa hvarandra. I tronande glans skulle han stå, men så meningslös. Och endast den tvifvelaktiga arkitektoniska fördelen att stå midt framför en ståtlig byggnad! Nej, ned till stadens hjärtas närhet skulle den! Den gamla platsen var således att föredraga. Men den frågan trängde sig ovillkorligen fram: Kan intet göras, för att "Upsalas mest monumentala torg" må få något mera arkitektoniskt värde? Visserligen utmynnar där en ganska bred gata, men i ett hörn af detsamma och så att man därifrån af Domkyrkan får så dåligt perspektiv som möjligt. Skulle det möta oöfvervinneliga svårigheter att få till stånd en ny sammanbindningsled mellan detta torg och Drottninggatan medelst en ny bit gata vid sidan af Stadshotellet? En sådan förändring skulle höja både Domkyrkan och stadsplanen och kunde knappast betalas för dyrt. Behjärtade Upsaliensare, träden fram! På platsen för den föreslagna genombrytningen stå ännu ej några egentliga byggnader. Ännu en förändring med afseende på platsen, som är utom förslaget, är en förändring af fondbyggnaden (perspektiv A.), som vänder sin bakfasad mot torget, så att den kommer att vända en framfasad däremot genom uppsättande af en gafvel och utputsandet af fyra lisener eller pilastrar. Det hela en jämförelsevis blygsam framtidsfantasi.

Af modellen framgår materialen. Sockeln under kolonn och staty med trappsoubassement och afvisare af fin-

huggen granit. Af kolonnen äro blott medtagna redan färdiga delar. Staty, kapital med krön och kedjor af brons. För öfverslagsberäkningen föreslås följande ganska rundligt tilltagna summor:

Granitarbeten	Kr. 8,000
Bronsarbeten	„ 15,000
Konstnärsvodden och tillsyn	„ 20,000
Extra utgifter	„ 1,000
	<hr/> S:a Kr. 44,000

Beskrifning till n:r 4, "Granit".

Meningen med detta monument är, att det skall genom sin sten- och bronsmassa gifva en monumental prägel. Jag har ämnat utföra det i *groft* huggen *grå* granit och gruppen i brons.

Angående platsen för detta monument, kan jag ej, såsom icke hafvande sett Uppsala, med tvärsäkerhet vilja påstå att det ska stå så som jag ritat det. Jag tror, att skulle jag komma till Uppsala, skulle jag kanske ändra den på ritningen bestämda platsen.

Jag har ej följt annat än fotografier.

Bakom monumentet tänker jag mig en anläggning af kastanjetråd eller popplar, för att skylla det fula skolhuset, och önskar jag mig detsamma på de andra sidorna för att därigenom åstadkomma en monumental och majestätisk hållning på torget.

Monumentet är framställt i en tjugondels skala. 1:20.
(5 cm. = 1 m.)

Förklaring till n:r 6, "Anonym".

Det arkitektoniska på "Anonym"s förslag till Sturemonument är ännu ej riktigt genomtänkt och utfördt på grund af den korta tid som nedlagts på förslaget utförande.

Förklaring till täflingsskissen n:r 10, "Kraft och Energi".

Kompositionen:

Sten Sture d. ä. är framställd som den kraftige riksföreståndaren, stående på en klippafsats, på väg att utföra stordåd till Sveriges fromma.

Högra handen har han lagt på klippan för att ur den liksom hämta stöd och styrka (klippan symbol på Sverige och svensk natur).

Med venstra handen gör han ett omedvetet kraftigt grepp i lifremmen.

En flik af axelkappan blåser upp mot klippan, tydande på de stormiga tider, som rådde i landet.

På krönet af klippan synes konturen af en kvinna, hvilken höjer sig ur berget lutande sig sorgset mot en bautasten, med hvilken hon till stor del sammansmälter, högra handen hänger slappt ned på skölden och döljer delvis den ena kronan, venstra handen håller i skölden.

Anordningen:

Klippan, bautastenen och allegorin Svea hugges i granit som en enda sammanhängande massa.

Figuren af Sten Sture gjutes i brons.

Beskrifning till skissen n:r 12, "Tre Sjöblad".

Såsom framgår af modell och ritningar, utgöres en väsentlig del af monumentet af den i programmet för pristäflan omnämnda porfyrrkolonnen. Betydelsen af äreminne åt Uppsala universitets grundläggare är inlagd i en figural komposition, som löper rundt det kolonnen uppbärande bronspostamentet. Under detta utbreder sig en bänkartad sockel på ett granitplan med tillhörande trappsteg. Hörnen äro markerade genom fyra granitpelare med sköldar i brons med viktigare data ur Sten Stures lif. Upptill krönes och avslutas kolonnen med ett lejon i brons, uppbärande Sten Stures vapensköld. I samma material som kolonnen tänkes listverk närmast öfver och under bronspostamentet utförda samt kolonnbas och kapitälback med dess plint. I brons utföres, utom det, som redan angifvits i detta material, en ornering under kolonnen samt kapitälet.

Enligt följande approximativberäkning blir kostnaden för monumentet 52,000 kr. eller den summa, som programmet uppgifver: "c:a 50,000 kr.":

Granitarbeten	Kr.	8,500
Porfyrrarbeten	"	10,000
Gjutning af lejonet	"	3,000
" " kapitälet	"	1,000
" " ornering	"	1,500
" " reliefpostament	"	10,000
Konstnärsarvode	"	18,000
	S:a Kr.	52,000

Beskrifning till skissen n:r 13, "För Sverige".

Härmed öfverlämnas en (i skalan 1:20) modellerad skiss till en ärestod öfver Sten Sture d. ä. i Uppsala.

Tvenne perspektivritningar och en plankarta medfölja. De å ömse sidor på postamentet anbragta figurerna representera: bonden, allmogen med hvars hjälp Sten Sture utförde befrielsekriget, och den studerande ynglingen, universitetet. Å framsidan å sockeln är anbragt en relief, föreställande Upsala förr, och å dess baksida är likaledes anbragt en relief föreställande Upsala nu.

Postamentet torde utföras af grå sandsten samt figurerna, kandelabrarna och en del af orneringen i brons. Det hela bör enligt ritningarna stå på en gräsbevuxen kulle, helst å Riddartorget. Annan plats kan ju äfven tänkas passande.

Priset för hela arbetet, fullt färdigt och uppställt på sin blifvande plats, är Femtio tusen (50,000) kronor.

Förklaring till skissen n:r 15, "Gud och S:t Erik".

Skissen till Sture-monumentet med motto: "Gud och S:t Erik" är afsedd för Riddartorget i Uppsala.

Det är ju icke ur vägen att härmed angifva några prisuppgifter, på hvilka konstnärarfvode och bronsgjutning grunda sig för ifrågavarande monument. Statyn och fyllningarne på de tre sidorna af piedestalen kunna göras för cirka 22,000 kronor.

Hvad piedestal, trappafsats eller underlag beträffar, kunna de af huggen granit enligt erfarenhet icke öfverstiga 20,000 kronor.

